

УДК 336.71

Короленко Сталіна Миколаївна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, суб'єктів господарювання
та інноваційного розвитку
Криворізький національний університет*

Івакіна Олена Сергіївна

*студентка
Криворізького національного університету*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

***Анотація.** У статті розглянуто теоретичні підходи до трактування поняття «фінансова стійкість комерційного банку». Розкрито сутність і досліджено взаємозв'язок понять «стійкість», «стабільність» та «надійність». Фінансова стійкість є важливим орієнтиром при плануванні та аналізі діяльності комерційного банку, адже її рівень визначає здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями та підтримувати рівень довіри клієнтів.*

***Ключові слова:** банк, надійність, стійкість, стабільність, фінансова стійкість комерційного банку.*

Постановка проблеми. Розвиток економіки країни потребує постійної трансформації та вдосконалення банківської системи. Адже банки не лише торгують грошима, вони впливають на стабільність економіки та бізнесу країни, знають їх потреби та виступають аналітиками ринку. В умовах нестабільності економіки протягом останніх років рівень

довіри до банків залишається на низькому рівні. За рівнем надійності та стійкості банків світу Україна зайняла 131 місце серед 141 країни, її підсумковий індекс дорівнює 3,2 із 7 можливих за даними Міжнародного економічного форуму [1].

Питання забезпечення стійкості банківської системи займає важливе місце у фінансовому секторі України, адже зниження фінансової стійкості та надійності може призвести до негативних наслідків – спад купівельної спроможності, погіршення інвестиційної активності населення. Тож забезпечення фінансової стійкості банків можна вважати одним з пріоритетних питань сьогодення для банківського сектору України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню функціонування банків, проблемі забезпечення їх фінансової стійкості присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів – Р. І. Шиллер, О. В. Дзюблюк, Н. М. Шелудько, В. В. Волкова, Ж. М. Довгань, А. Н. Мороз, Р. Коттер, С. П. Прасолова, А. М. Герасимович, В. В. Вітлінський та ін.

Варто зазначити, що в економічній літературі часто ототожнюють поняття «стійкість банківської системи» та «стабільність банківської системи». Найбільш ґрунтовно дослідження цих понять представлені в роботах Живалова В. Н., Коваленко В. В., Козюка В., Ларіонової І. В., Фетисова Г. Г. та ін. Попри наявність численних авторських підходів, комплексна характеристика поняття «фінансова стійкість комерційного банку» не надана в повній мірі.

Формування цілей статті. Метою статті є обґрунтування змістовного навантаження понять «стійкість», «надійність», «стабільність» та «фінансова стійкість комерційного банку».

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб досягти довіри споживачів банкам необхідно постійно підтримувати свою фінансову стійкість, оскільки саме стійкість означає здатність банку відповідати за

своїми зобов'язаннями та забезпечувати прибутковість на достатньому рівні для нормального функціонування у конкурентному середовищі.

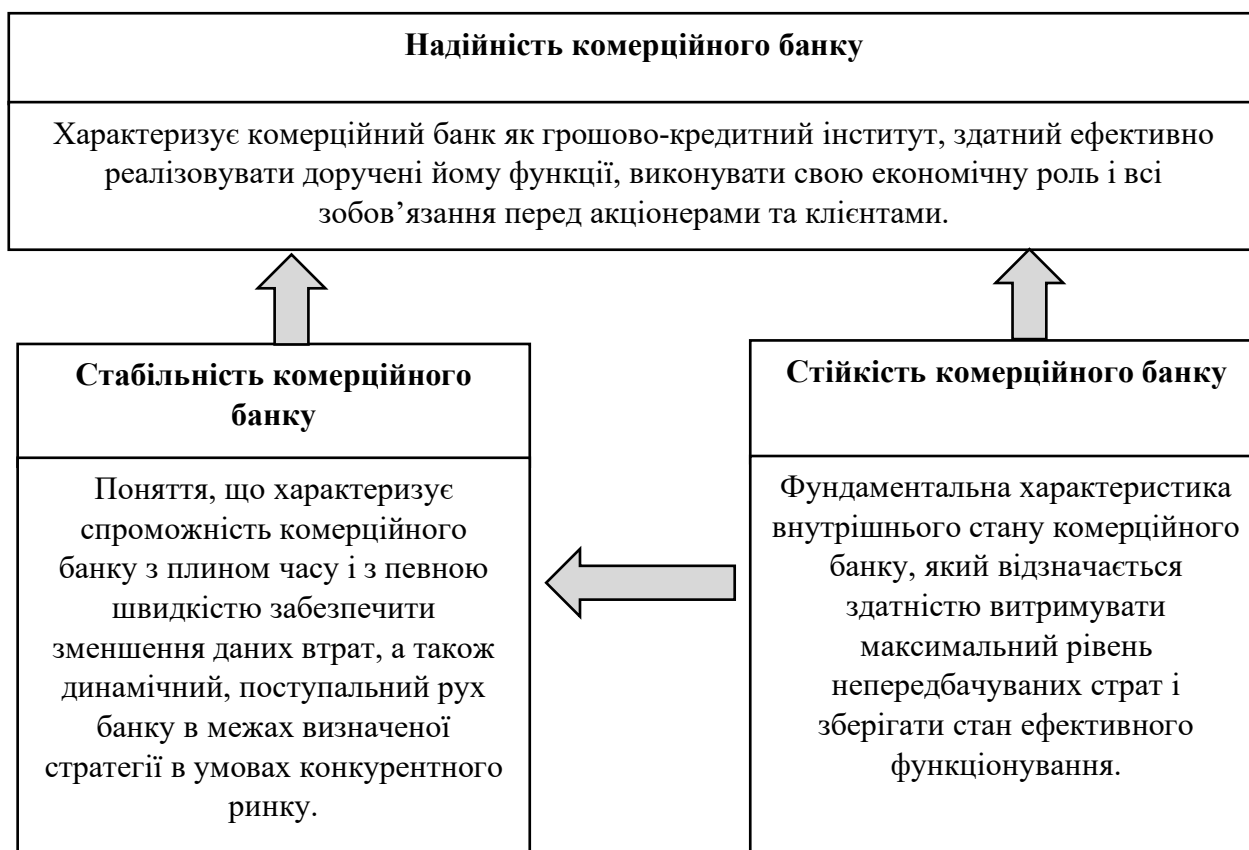
Перш ніж перейти до обґрунтування терміну «фінансова стійкість комерційного банку», слід визначити теоретичні аспекти поняття «стійкість». Українські та зарубіжні вчені часто пов'язують поняття стійкості з такими поняттями як «надійність» та «стабільність».

У словнику В. Даля категорія «стійкість» трактується «як сталість, постійність, непідвладність ризику втрат і збитків» [2]. В. В. Артюхов надає одне із найвдаліших визначень, що стійкість – це «властивість співпадати по ознаках до і після змін, викликаних діями факторів» [3, с. 97]. В. В. Лавренюк з економічної точки зору пропонує розуміти стійкість як властивість об'єкта зберігати або відновлювати свої властивості та функціональний стан, незалежно від впливу екзогенних факторів, внутрішньої трансформації та ризиків [4].

Взаємопов'язаним поняттям зі стійкістю є поняття «стабільність», але їх не можна ототожнювати. Стабільність є більш широким поняттям. В свою чергу, стійкість визначається сталістю та здатністю вистояти під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, а «стабільність» є динамічним станом, який характеризується мінімальними змінами в роботі системи, при цьому складові можуть протистояти впливу економічних коливань і забезпечують збереження всіх властивостей і функцій.

Стійкість банків часто пов'язують з проблемою надійності. Зв'язок цих понять прослідковується у визначенні В. Н. Живалова [5], він пов'язує ці поняття і характеризує стійкість банку як його здатність у динамічних умовах ринкового середовища чітко виконувати свої функції, забезпечувати надійність вкладів юридичних і фізичних осіб та своїх зобов'язань з обслуговування клієнтів. Тобто з цієї точки зору надійність банку є його суб'єктивною оцінкою, яка вселяє довіру до банку кредиторам та вкладникам.

Взаємозв'язок між поняттями «стійкість», «надійність» та «стабільність» наведено на рисунку 1.

Рис. 1. Взаємозв'язок ознак, що характеризують стан та діяльність комерційного банку

Джерело: створено на основі даних [6, с. 31]

Проаналізувавши поняття «стійкість», «надійність» та «стабільність», можна сказати, що вони пов'язані між собою, але є відмінними один від одного. Крім того, слід розрізняти стійкість з позицій макро- та мікроекономічної систем. Стойкість банківського сектору визначає процес розвитку банківської системи країни в цілому, а стійкість комерційного банку означає стан, що забезпечує цілеспрямований його розвиток.

Поняття «фінансова стійкість комерційного банку» має різні трактування в залежності від наукових джерел (табл. 1).

**Дослідження економічного поняття фінансової стійкості шляхом
аналізу авторських визначень з наукових джерел**

Автор(и)	Визначення
НБУ [7]	це стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю.
М. Я. Коробов [8]	це розміщення фінансових ресурсів підприємства, а також відповідність параметрів діяльності підприємств критеріям позитивної характеристики фінансового стану.
В. М. Родіонова, М. А. Федотова [9]	це наявність власних обігових коштів, їхнє збереження, співвідношення між власними і позиковими обіговими коштами, які характеризують ступінь фінансової стійкості підприємства, його становище на фінансовому ринку, можливості додаткової мобілізації фінансових ресурсів за допомогою випуску цінних паперів. Фінансова стійкість – це певний стан фінансових потоків системи, що забезпечують її платоспроможність.
Н. А. Мамонтова [10]	це результат діяльності, який свідчить про забезпеченість підприємства власними фінансовими ресурсами, рівень їхнього використання, напрями їхнього розміщення.
Б. Є. Грабовецький [11]	це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими коштами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів та інвесторів, а також рівень залежності від них, наявність такого розміру прибутку, який би забезпечив самофінансування.
Рисін В. В., Біда А. П. [12]	це збалансованість фінансових потоків, достатність коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельної діяльності. Це перманентна здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкурентному середовищі.

Джерело: згруповано відповідно до опрацьованої літератури

Розкриваючи сутність категорії «фінансова стійкість комерційного банку», науковці визначають її як стан банку, який характеризується

достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності, ліквідності та рентабельності.

На основі аналізу наукових публікацій дана категорія визначається наступним чином:

1. Фінансова стійкість комерційного банку – складова загальної стійкості окремого банку.
2. Фінансова стійкість комерційного банку ототожнюється з ліквідністю, платоспроможністю та прибутковістю банку.
3. Фінансова стійкість комерційного банку – це стан, на який впливають чинники зовнішнього та внутрішнього середовища.
4. Фінансова стійкість комерційного банку – це спроможність банку у трансформуванні ресурсів (активів, персоналу, обладнання, інформаційних технологій) для мінімізації ризиків.
5. Фінансова стійкість комерційного банку розглядається як відповідність оптимальним значенням фінансових показників.

Висновок. Банківська система держави відіграє важливу роль у формуванні економіки та забезпеченні руху грошових потоків. Від рівня її розвитку, надійності та платоспроможності залежить рівень забезпечення фінансовими ресурсами юридичних та фізичних осіб. В умовах фінансової кризи комерційним банкам особливо ретельно необхідно слідкувати за рівнем фінансової стійкості.

Термін «фінансова стійкість комерційного банку» широко використовується та досліджується як українськими, так і зарубіжними вченими.

В ході здійснення дослідження теоретичних аспектів «фінансової стійкості комерційного банку» виявлено, що стійкість часто ототожнюють з надійністю та стабільністю. Проте стійкість слід вважати більш широким поняттям. Можна зробити висновок, що фінансова стійкість комерційного банку визначається як здатність банку відповідати за своїми

зобов'язаннями; як достатність коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності; а також відповідність фінансової діяльності критеріям позитивної характеристики фінансового стану банку.

Література

1. Рейтинг стран по урону надежности банков. URL: <https://nonews.co/directory/lists/countries/soundness-banks> (дата звернення: 03.12.2021).
2. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка. СПб. : Диамант, 1998.
3. Артюхов В. В. Общая теория систем: Самоорганизация, устойчивость, разнообразие, кризисы. М., 2012. 224 с.
4. Лавренюк В. В. Стійкість, стабільність та надійність у банківській діяльності. *Економічний аналіз*. 2013. № 12. Ч. 2.
5. Живалов В. Н. Повышение устойчивости функционирования коммерческих банков : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01. М., 1997. 21 с.
6. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В. Фінансова стратегія банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2009. 319 с.
7. Національний банк України. Глосарій банківської термінології. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=12369 (дата звернення: 02.12.2021).
8. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ, 2000. 378 с.
9. Родионова В. М., Федотова М. А. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции. М. : Перспектива, 2009. 98 с.
10. Мамонтова Н. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової

промисловості) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01. Київ, 2001. 17 с.

11. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
12. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. *Ефективна економіка*. 2021. №3. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2021/3.pdf.